Propunere pentru abordarea problemei ucrainene

Și un text de la Sfântul Vasile:

„Mare Împărăție: Narațiune a stării actuale a bisericilor”

Mitropolitul Nafpaktos și Sfântul Vlasios Hierotheos

Sursa: Revista „Intervenție Ecleziastică”, numărul 277. August 2019.
Traducere în engleză: „Propunere pentru abordarea problemei ucrainene”

Republicat de pe : http://www.parembasis.gr

Problema ucraineană a preocupat Biserica Ortodoxă în ultimii treizeci de ani, din 1990 până în prezent. Când ucrainenii au format un stat, au dorit să dobândească o Biserică autocefală – Patriarhia. Biserica Rusiei nu și-a dat consimțământul, ci doar a acordat o autonomie extinsă, motiv pentru care i-a pedepsit cu retrogradarea pe cei care au declarat Biserica Ucraineană Patriarhie Autocefală. De atunci, în Ucraina a existat o Biserică subordonată Bisericii Rusiei și alte două facțiuni schismatice.

Am scris douăzeci (20) de texte pe această temă. Primul a fost scris în 2008, al doilea în 2014, iar restul în 2018 și 2019. În aceste texte, m-am preocupat în principal de cauza mai profundă a problemei, din care apar din când în când diverse alte probleme.

Prin textele pe care le-am scris, am încercat să evidențiez șase probleme serioase.

În primul rând , sistemul Bisericii este sinodic, dar și ierarhic. Sinodalitatea singură nu poate fi accentuată fără ierarhie, deoarece aceasta constituie o mentalitate protestantă.

În al doilea rând , Biserica Autocefală nu poate funcționa independent de toate celelalte Biserici, precum „autocefalia”, ci este autoguvernată, dar nu complet independentă.

În al treilea rând , succesiunea apostolică este inextricabil legată de viața și tradiția apostolică în cadrul misterului Rusaliilor.

În al patrulea rând , Biserica rezolvă problemele care apar cu precizie și economie, iar economia se realizează în anumite condiții și premise necesare.

În al cincilea rând , apar din când în când diverse afecțiuni eclesiologice, pe care le-aș caracteriza ca disfuncții ale sistemului sinodal și ierarhic al Bisericii, cum ar fi teoria „celei de-a Treia Rome”, care vizează răsturnarea deciziilor Sinoadelor Ecumenice.

În al șaselea rând , textul pentru acordarea Tomului de autocefalie unei Biserici fusese convenit la conferințele panortodoxe, dar sub responsabilitatea Bisericii din Moscova, a apărut un dezacord cu privire la cine urma să semneze acest Tom.

În principal, aceste șase puncte m-au ocupat în textele pe care le-am scris ca Ierarh al unei Biserici Locale, dar și ca Ierarh al Bisericii în ansamblu.

Observ că unii sunt preocupați de probleme individuale, pe care le absolutizează, și chiar analizează cu insistență acțiuni care au avut loc în trecut, cum ar fi, de exemplu, acordarea Tomului Autocefaliei Ucrainei de către Patriarhul Ecumenic, fără a vedea cauzele patologice pe care le-am menționat anterior și fără a vedea prezentul și viitorul.

Sfântul Sinod Permanent, în sesiunea sa din 28 august 2019, după ce a ascultat recomandarea celor două comitete sinodale, și anume Comitetul pentru probleme dogmatice și canonice și Comitetul pentru relații interortodoxe și intercreștine, a decis că „recunoaște dreptul canonic al Patriarhului Ecumenic de a acorda autocefalia, precum și privilegiul Întâistătătorului Bisericii Greciei de a se ocupa în continuare de problema recunoașterii Bisericii Ucrainei”.

Mă aștept ca întreaga propunere să fie publicată, precum și raționamentul care susține decizia.

Din declarații și publicații, se pare că Arhiepiscopul va informa Ierarhia Bisericii Greciei, care se va întruni în sesiunea sa ordinară în octombrie anul viitor.

Indiferent de cum se va dezvolta problema în continuare în Ierarhie, în esență, această problemă rămâne deschisă rezolvării. Adică, se formulează argumente canonice, eclesiologice, teologice, de la o parte la alta, dar la un moment dat trebuie căutată o soluție serioasă pentru a restabili unitatea Bisericii Ortodoxe, care a fost zdruncinată.

Prin intermediul acestui text, voi prezenta o propunere specifică pentru abordarea problemei ucrainene. Fac acest lucru cu mare respect pentru Întâistătătorii Bisericilor Ortodoxe, în special pentru Patriarhul Ecumenic Bartolomeu. Doresc să-i ajut și nu să-i depășesc. În plus, știu că toate problemele se rezolvă în cadrul sistemului sinodal și ierarhic al Bisericii.

Știu foarte clar că Patriarhia Ecumenică are o vastă experiență în tratarea problemelor bisericești. De exemplu, a înfruntat schisma care a prevalat în Grecia timp de șaptesprezece ani (1833-1850) prin declararea autonomă a autocefaliei și a rezolvat-o cu înțelepciune și discernământ. Observăm același lucru și pentru alte Biserici Locale.

Prin urmare, respect absolut Patriarhia Ecumenică, iar ceea ce voi afirma mai jos cu respect se încadrează în perspectiva zicalei: „Nu-i da prilej înțeleptului, și va deveni mai înțelept” (Prov. 9:9) și a zicalei: „De aceea, omul înțelept va asculta și va deveni mai înțelept, iar omul priceput va domni” (Prov. 1:5).

Este de la sine înțeles că aș fi foarte bucuros dacă s-ar găsi o modalitate mai bună de a rezolva această problemă, pentru că nimeni nu este infailibil, întrucât infailibilitatea aparține Bisericii care lucrează în misterul Rusaliilor cu Ierarhi care deliberează sinodal și ierarhic.

Înainte de a prezenta propunerea, mă voi referi la situația care a prevalat în Biserică în timpul secolului al IV-lea, la modul în care Vasile cel Mare, acest Mare Părinte al Bisericii, o descrie și o abordează.

1. Prăbușirea unității Bisericii

Perioada dintre Primul Sinod Ecumenic (325 d.Hr.) și al Doilea (381 d.Hr.) a fost tulbure. Au apărut mulți episcopi și teologi care au încercat să teologizeze despre divinitatea Cuvântului și divinitatea Duhului Sfânt, ceea ce a dus la zdruncinarea Bisericilor Locale.

Vasile cel Mare a trăit în această perioadă și, ca un conducător bun și sobru, a încercat să gestioneze situația. Există un text uimitor al său în care prezintă situația predominantă în Biserici. În acea vreme, au fost convocate aproximativ treizeci de Sinoade.

Voi cita traducerea acestui text uimitor, realizată de filologul Sotiria Karanassio. Cred că această descriere arată situații similare care predomină și astăzi. Pentru o citire mai ușoară, acest text va fi împărțit în mai multe paragrafe decât originalul.

Vasile cel Mare : Relatare a situației actuale a bisericilor

„Cu ce să comparăm situația actuală? Cu cea care este similară unui conflict naval, care a fost pregătit de marinari războinici care purtau ură cu adversarii lor din conflicte vechi. Gândiți-vă la această imagine a celor două flote adverse care se năpustesc cu ferocitate și apoi, când marea furie explodează și atinge limite de netrecut, oamenii luptă cu putere. Dacă vreți, să presupunem că navele sunt în același timp afectate și de o furtună puternică pe mare și un întuneric de nori negri a acoperit totul, astfel încât prietenii sau dușmanii nu pot fi distinși, deoarece simbolurile nu sunt recunoscute din cauza confuziei.”

Și pentru ca imaginea să fie mai clară, să adăugăm marea umflată care învârte apele de jos în sus și apa care cade năvălind de sus, astfel încât o furtună teribilă este creată de tulburarea mării.

(Gândește-te) atunci că vânturile bat din toate direcțiile în același punct și întreaga flotă este zdruncinată, iar dintre adversari unii își trădează rândurile, alții dezertează din cauza chinului, în timp ce alții încearcă să conducă corăbiile zdruncinate de vânturi și să atace adversarii și se ucid unii pe alții din cauza revoltei provocate de invidia față de învingători și de dorința fiecăruia de a câștiga pentru sine.

Și în mijlocul tuturor acestora, imaginați-vă un zgomot teribil și amestecat în acel punct, de la vânturile șuierătoare, de la trosnitul corăbiilor, de la vuietul furtunii, de la vuietul războinicilor care își scot strigătele după ceea ce suferă și, din cauza tuturor acestora, nu se aude nici glasul amiralului, nici al guvernatorului, ci o dezordine și o confuzie cumplite domnesc cu toate aceste rele excesive, astfel încât fac grețeli mari din disperare pentru viața lor.

Adăugați la toate acestea boala gravă a mândriei, astfel încât, în timp ce nava se scufundă, pasagerii se ceartă între ei pentru întâietate.

Acum, treceți de la imagine la acest rău. Nu a fost schisma ariană, despărțindu-se de Biserica lui Dumnezeu ca o facțiune ostilă, singura facțiune ostilă din trecut? Când, după o lungă și teribilă ceartă, au început un război deschis împotriva noastră, atunci războiul s-a împărțit în multe părți și în nenumărate feluri, astfel încât a existat o ură ireconciliabilă între toți din cauza climatului ostil general și din cauza suspiciunii unii față de alții.

Nu este această zarvă a Bisericilor mai violentă decât orice valuri? În această zarvă, fiecare hotar stabilit de Părinți a fost mutat, fiecare temelie și fiecare fortăreață dogmatică a fost zdruncinată. Totul este zdruncinat și zdruncinat, deoarece se sprijină pe o temelie șubredă. Ne distrugem unii pe alții atacându-ne unii pe alții. Și dacă vrăjmașul nu te ajunge din urmă, camaradul tău te rănește. Și dacă cazi rănit, camaradul tău te calcă în picioare. Avem atâta părtășie între noi câtă ne urâm împreună pe vrăjmașii noștri. Și când trec vrăjmașii, atunci ne vedem unii pe alții ca dușmani.

Și cine ar putea număra numărul naufragiilor? Unele sunt scufundate de atacul dușmanilor, altele de ostilitatea ascunsă a aliaților, altele de lipsa de experiență a conducătorilor lor. Biserici întregi s-au scufundat fără avertisment, pentru că au căzut pe recife eretice trădătoare, altele au preluat conducerea Bisericii, dar au naufragiat în credință, pentru că nu au vrut să urmeze patima mântuitoare. Nu sunt oare tulburările care vin de la conducătorii acestei lumi și răstoarnă popoarele mai violente decât orice furtună și vijelie?

Într-adevăr, un întuneric trist și sumbru a acoperit Bisericile, pentru că lămpile pe care Dumnezeu le-a așezat în lume pentru a lumina sufletele popoarelor au fost alungate. Și în timp ce există deja teama că totul se va

dizolva, certurile excesive dintre ei nu le permit să vadă pericolul. Răul personal este considerat mai presus de interesul comun și public, scopul este de a învinge adversarii decât binele comun, iar satisfacerea egoismului din recompense viitoare. De aceea, fiecare, în orice mod poate, ridică mâini ucigașe unii împotriva altora. Un strigăt aspru din partea celor care se luptă între ei, un urlet de neînțeles și un sunet nedeslușit din zgomotele continue au umplut întreaga Biserică, iar doctrina dreaptă a evlaviei este distorsionată de excese și omisiuni.

Unii, prin confundarea persoanelor Sfintei Treimi, sunt conduși la iudaism, alții, prin acceptarea opoziției firilor, sunt conduși la elenism. Nici Scriptura inspirată nu este suficientă pentru a-i împăca, nici tradițiile apostolice nu le pot împăca.

O condiție a prieteniei este să vorbești pe înțelesul tuturor. Pentru a crea dușmănie este suficient să nu fii de acord cu opinia altuia. Asemănarea erorii inspiră mai multă încredere decât orice conspirație de a participa la o rebeliune.

Nu oricine este teolog, chiar dacă sufletul său este pătat cu o mie de pete. De aceea, moderniștii găsesc cu ușurință mulți colaboratori în răzvrătirea lor. De aceea, oamenii auto-hirotoniși care caută prin toate mijloacele să acapere puterea au preluat administrația Bisericii, ignorând economia Duhului Sfânt. Și în timp ce instituțiile evanghelice sunt într-o confuzie completă din cauza dezordinii, există o dorință indescriptibilă de funcții și fiecare dintre cei care vor să se laude se luptă să urce în funcții. Din cauza acestei iubiri de autoritate, domnește o mare anarhie printre popoare. De aceea, recomandările celor aflați la conducere sunt inutile și fără efect, deoarece fiecare, din cauza ignoranței și egoismului, crede că ar trebui să conducă și nu să asculte de alții.

De aceea am considerat că e mai bine să tac decât să vorbesc, pentru că într-o asemenea zarvă este imposibil să auzi glasul unui om. Căci dacă sunt adevărate cuvintele Eclesiastului: „Cuvintele înțelepților se aud în liniște”, nu ar fi potrivit în situația prezentă să vorbim despre ele. Îmi amintesc și de zicala profetică: „Cel înțelept va tăcea în vremea aceea, pentru că vremea este rea”.

Și într-adevăr, vremurile sunt rele, pentru că unii încearcă să facă pe cineva să cadă, alții sar în jurul celui căzut, alții aplaudă căderea și nu este nimeni care, din compasiune, să dea o mână de ajutor pentru a-l ajuta pe

cel căzut în genunchi să se ridice. Deși, conform legii vechi, este condamnat chiar și cel care a trecut indiferent pe lângă animalul dușmanului care căzuse în genunchi de la greutate. Acum, însă, nu se mai întâmplă același lucru. De ce? Pentru că dragostea s-a răcit în general, solidaritatea dintre frați a dispărut, chiar și numele unității este ignorat, îndemnurile din dragoste au dispărut, nu mai există nicăieri simpatie creștină, nu se varsă nicăieri nicio lacrimă de compasiune. Nu este nimeni care să-i sprijine pe bolnavi în credință, ci s-a aprins atâta ură printre concetățeni, încât fiecare se bucură mai mult de nenorocirile aproapelui său decât de propriile realizări. Așa cum se întâmplă în cazul epidemiilor, unde chiar și cei care acordă o atenție deosebită alimentației lor suferă la fel de mult ca alții, pentru că din cauza tovărășiei cu bolnavii și ei se îmbolnăvesc, tot așa și noi am devenit cu toții unii ca alții, pentru că, asemenea unei epidemii, conflictul care a pus stăpânire pe sufletele noastre ne-a făcut să ne preocupăm de rău.

De aceea, pe scaunele judecătorilor stau persoane fără milă și crude cu cei care greșesc, în timp ce, pe de altă parte, există judecători nerecunoscători care privesc cu dispreț realizările și, se pare, atât de mult rău s-a răspândit încât am devenit mai lipsiți de cai decât chiar și animalele fără cai. Căci ele formează o turmă pașnică între ele, dar între noi a izbucnit acest război teribil împotriva propriei noastre specii.

Din toate aceste motive ar fi trebuit să tac, dar dimpotrivă, pe de altă parte, am fost atras de dragoste, care nu-și caută propriul interes și cere să depășești toate greutățile vremurilor și lucrurilor. Cei trei băieți care au fost aruncați în cuptorul babilonian ne-au învățat că, chiar dacă nu există un aliat al evlaviei, trebuie să-ți îndeplinești singur datoria. Ei lăudau pe Dumnezeu din flacăra cuptorului, fără să ia în considerare mulțimea celor nelegiuiți, dar cei trei erau de ajuns pentru a se sprijini unul pe altul.

De aceea, nu ne-am temut de mulțimea potrivnicilor noștri, ci, punându-ne nădejdea în ajutorul Duhului Sfânt, am vestit cu îndrăzneală adevărul. Căci ar fi cel mai absurd dintre toate ca cei care hulesc Duhul să-și proclame atât de îndrăzneț și atât de ușor impietatea, în timp ce noi, care avem un astfel de aliat și avocat, ezităm să slujim învățăturii, care a ajuns la noi prin tradiția părinților și a fost păstrată prin memorie din generație în generație. Mai mult, această dispoziție a fost întărită de flacăra iubirii tale sincere, de seriozitatea și blândețea caracterului tău, care erau o garanție că cele ce urmau să fie scrise nu vor ajunge cunoscute multora.

Nu pentru că ar fi fost vrednice să fie ascunse, ci pentru că nu era drept să arunci perle înaintea porcilor.

„Iată ce aveam de spus. Dar pentru tine, dacă cele spuse sunt suficiente, să nu mai existe discuții despre această chestiune. Dar dacă ți se pare incompletă, nu m-ar deranja să te apuci de cercetări sârguincioase și, prin întrebări fără argumente, să completezi cunoștințele despre subiect. Nădăjduiesc că Domnul va ajuta ca, fie prin mine, fie prin alții, lucrurile care lipsesc să fie completate cu cunoștințele date de Duhul Sfânt celor ce sunt vrednici de aceste daruri."

Rezumat și comentariu

Acest text, citat în traducere, este uimitor și descrie situația care prevala în Biserică în secolul al IV-lea d.Hr., fiind prezentat într-un mod uimitor de Vasile cel Mare și arătând modul în care acest Mare Ierarh al Cezareei Capadociei și învățător ecumenic a gestionat-o. Câteva puncte vor fi evidențiate ca indicație.

1. Acest text descrie în detaliu și cu precizie ce se întâmplă într-o bătălie navală. Întregul tablou este exploziv, de la ciocnirea corăbiilor, puterea războinicilor, furtuna mării, întunericul nopții, puterea vânturilor, anihilarea reciprocă a războinicilor, zgomotul provocat de corăbii, țipetele oamenilor, dezordinea predominantă, scufundarea corăbiilor, dar și disputa oamenilor pentru supremație, chiar și în această situație oribilă.

2. Toate aceste caracteristici ale bătăliei navale seamănă cu situația care a prevalat în Biserici din cauza ereziei lui Arius, dar și a ereziei Pneumatomahilor. Este o frământare în Biserici, care seamănă cu o mare de tulburare, deoarece granițele și temeliile stabilite de Părinții Bisericii sunt mutate. O dispută predomină între Episcopi și Creștini. Creștinii se scufundă din cauza dușmanilor lor, dar și din cauza lipsei de experiență a conducătorilor. S-au scufundat și biserici, care seamănă cu corăbiile, pentru că au lovit recifele ereticilor, dar și cei care au preluat conducerea Bisericilor au naufragiat în credință. Atmosfera este beligerantă din partea conducătorilor, predomină întunericul spiritual și conflictul între creștini. Se ucid unii pe alții, doctrinele Bisericii sunt distorsionate. Cei care au multe pete sunt prezentați ca teologi și chiar, deși sunt auto-hirotoniși, au preluat administrarea Bisericii. Predomnește o mare mândrie în autoritate.

3. Pentru că Vasile cel Mare a văzut toată această situație care domnea în Biserică, mărturisește că a preferat să nu vorbească, pentru că nimeni nu-l asculta și a preferat tăcerea. Vremurile sunt rele. Nu există simpatie, dar unii caută căderea adversarilor lor, alții sar pentru cel care a căzut, alții aplaudă căderea celuilalt.

Astfel, dragostea a fugit, nu mai există simpatie, ura s-a aprins și se bucură de nenorocirile altora. Ceea ce se întâmplă este același ca în epidemiile de boli, din moment ce toată lumea s-a îmbolnăvit. Există judecători aspri și judecători nerecunoscători.

4. Deși în această situație Vasile cel Mare a preferat să tacă, dragostea l-a biruit și i-a scris acest text prietenului său Amfilohie din Iconia, care l-a întrebat despre asta. A fost îndemnat să facă asta de cei Trei Copii din Babilon, care au fost aruncați în cuptor, deoarece considerau că trebuie să-ți îndeplinești datoria, chiar dacă nu există alt aliat în evlavie. Cei Trei Copii Îl lăudau pe Dumnezeu prin flacăra cuptorului și le era de ajuns să se sprijine reciproc.

Vasile cel Mare spune că, asemenea celor Trei Copii din cuptorul aprins, nu s-a temut de mulțimea potrivnicilor, ci a proclamat adevărul cu îndrăzneală, punându-și nădejdea în ajutorul lui Dumnezeu și a oferit învățătura moștenită de la Părinți.

La final, îi spune destinatarului acestei scrisori, Sfântul Amfilohie al Iconiei, că, dacă ceea ce a scris este suficient, este binevenit, dar dacă i se pare incomplet, nu are nicio problemă să lucreze cu sârguință și să finalizeze subiectul. Prin urmare, se roagă ca Domnul să ajute, fie prin el, fie prin alții, să completeze părțile lipsă cu cunoștințele date de Duhul Sfânt celor care sunt vrednici de aceste daruri.

Aceste cuvinte ale lui Vasile cel Mare mă exprimă perfect. Și astăzi în Biserică predomină o situație similară, care seamănă cu o bătălie navală și un război, dar chiar și cu o epidemie de boli. Acest lucru se vede în situația predominantă în toate Bisericile, în special în Ucraina. În această situație, uneori cineva tace, pentru că simte că nu va fi ascultat, alteori din dragoste îndrăznește să vorbească din cuptorul de foc.

În cele din urmă, chiar și atunci când scriem, trebuie să avem sentimentul că acestea sunt incomplete și, depunând această cunoaștere incompletă, o

lăsăm în seama lui Dumnezeu să o completeze cu o alta, care va fi luminată de Duhul Sfânt.

Ne facem datoria și încredințăm Bisericii să judece, să respingă sau să utilizeze. În acest spirit îndrăznesc să scriu următoarele și în acest spirit ar trebui citite. Cuvintele poetului Nikos Karouzos se aplică și aici: „Nu mă citi când ai dreptate", când ești convins de corectitudinea și infailibilitatea punctului tău de vedere.

2. Situația contemporană a Bisericii în lumina problemei ucrainene

Voi menționa datele existente (privind problema ucraineană contemporană) și modul în care ar putea fi rezolvată problema.

a) Date existente

În timp, am ajuns la următoarele puncte complicate.

În primul rând. Prin conferințe panortodoxe s-a ajuns la un acord asupra textului de acordare a autocefaliei unei Biserici. Dezacordul a fost asupra cine urma să semneze Tomul de autocefalie și, prin urmare, nu s-a luat nicio decizie.

În urma acestui fapt, Patriarhul Ecumenic a acordat autocefalia Bisericii Ortodoxe a Ucrainei, așa cum a făcut și altor Biserici locale, conform așa-numitului drept cutumiar, care Biserică autocefală a fost formată din grupul schismatic al detronatului Filaret și grupul schismatic al lui Macarie, pentru care atât Preoția, cât și succesiunea apostolică sunt în discuție. Cred că Patriarhia Ecumenică, după ce a evaluat situația existentă în Ucraina și, în primul rând, după ce a înțeles pe deplin tacticile Patriarhiei Moscovei împotriva Tronului Ecumenic, a acordat autocefalia și cred că nu o va revoca.

În al doilea rând. Patriarhia Moscovei nu a acceptat această decizie a Patriarhiei Ecumenice privind acordarea autocefaliei Ucrainei, se opune intervenției Patriarhiei Ecumenice în Ucraina. De fapt, având în vedere decizia Patriarhiei Ecumenice privind acordarea autocefaliei, a încetat pomenirea Patriarhului Ecumenic Bartolomeu în Diptice și chiar a

recomandat rușilor și ucrainenilor să nu aibă comuniune bisericească cu Bisericile care îl pomenesc pe Patriarhul Ecumenic.

În opinia mea, din câte se pare până acum, Biserica din Moscova, din diverse motive, nu va da înapoi și nu va accepta faptul împlinit în Ucraina. Cred că, chiar dacă unele Biserici Ortodoxe recunosc autocefalia Ucrainei, problema va rămâne atâta timp cât Biserica din Moscova nu o va accepta.

În al treilea rând. Celelalte Biserici Ortodoxe Autocefale, din diverse motive, se află într-o poziție de așteptare sau o susțin pe Moscova. Ezită să-l recunoască pe Epifanie ca Întâistătător al Bisericii Ortodoxe a Ucrainei. Nu știu ce vor decide în viitorul apropiat. Cu toate acestea, în timpul întronării lui Epifanie, nu au fost prezenți reprezentanți ai celorlalte Biserici Autocefale, cu excepția Patriarhiei Ecumenice, și nu au fost transmise urări de felicitare pentru preluarea președinției Bisericii Autocefale a Ucrainei.

În al patrulea rând. Situația ecleziastică din Ucraina continuă să fie instabilă. Există Arhiepiscopul Epifanie ca Întâistătător al Bisericii Ortodoxe Autocefale a Ucrainei, Mitropolitul Onufrie, care este afiliat Bisericii Rusiei, și așa-numitul „Patriarh Onorific Filaret”, care a renunțat la acordul său inițial, nu acceptă Tomosul autocefaliei, deoarece nu este de acord cu abolirea „Patriarhatului”, pe care l-a proclamat. Posibil, vor exista și alte evoluții. Evenimentele seamănă cu nisipuri mișcătoare.

În al cincilea rând. Există și alte Biserici locale, subordonate altor Patriarhii, care și-au exprimat din când în când dorința de a obține autocefalia, deoarece aparțin unor entități statale particulare, bazate pe Canoane, pe al 14-lea Sinod Apostolic, al 17-lea Sinod Ecumenic al IV-lea și al 15-lea Sinod Ecumenic al V-lea, așa cum a formulat Marele Fotie, că problemele bisericești coexistă cu problemele politice. Este posibil să existe și alte Biserici care, în prezent, nu s-au exprimat și vor solicita autocefalia. Au fost publicate nume specifice ale unor Biserici, pe care nu vreau să le menționez aici, pentru a nu crea o problemă suplimentară.

Desigur, așa-numita autocefalie din primul mileniu a funcționat diferit față de cel din al doilea mileniu, bazată pe principiul feudalismului, al Reformei și al naționalităților, care a apărut în secolul al XII-lea și s-a

dezvoltat odată cu Iluminismul și Revoluția Franceză în secolul al XVIII-lea, așa cum a fost analizat de profesorul Părinte Gregory Papathomas.

Aceasta înseamnă că trebuie luată o decizie cu privire la modul în care se acordă autocefalia, în cadrul sinodalității și ierarhiei sistemului Bisericii Ortodoxe, astfel încât să nu se creeze constant tensiuni și schisme în Biserica Ortodoxă cu ocazia acestei probleme.

Așa cum s-a luat o decizie de dragul economiei și timpului cu privire la dispersie, și anume așa-numita „erezie a co-teritorialității", cu Adunările Episcopale, tot așa trebuie luată o decizie și cu privire la acordarea autocefaliei unei Biserici.

Se știe că s-a depus un astfel de efort pentru a rezolva această problemă gravă, dar din păcate acesta s-a oprit în punctul în care se stabili cine urma să semneze Tomul autocefaliei, adică privilegiile Bisericii Primatului Constantinopolului, Noua Romă, au fost subminate.

În zilele noastre, aceasta este problema, adică trebuie reluată discuția privind acordarea autocefaliei – există deja o decizie panortodoxă privind conținutul textului – nu doar pentru Biserica Ucrainei, ci și pentru alte provincii ecleziastice, alte Patriarhii, astfel încât să nu înceapă noi tensiuni și noi schisme. Este de înțeles că acest lucru trebuie rezolvat de un Sinod panortodox sau de Întâlnirea Întâistătătorilor Bisericilor Ortodoxe.

Totuși, toate acestea complică problema și, pentru ca această situație schismatică, pe care eruditul o numește „cronică și incurabilă", să nu devină permanentă, trebuie găsită o soluție.

b) Unele acțiuni informale

Întrucât lucrurile stau așa, întrebarea care se pune este cum va fi rezolvată această gravă problemă bisericească, care creează probleme în relațiile cu toate Bisericile Ortodoxe.

Nu am auzit până acum nicio propunere serioasă pentru rezolvarea problemei. Singura propunere serioasă care a fost auzită este convocarea unui Consiliu Panortodox care să abordeze această problemă și să ia

decizii finale. Alte propuneri care au fost înaintate nici măcar nu pot fi discutate, pentru că nu pot fi implementate.

Totuși, ideea este că, pentru a decide convocarea unui Sinod Panortodox, trebuie să existe o pregătire serioasă și o propunere specifică la care să convergă majoritatea Bisericilor Ortodoxe și, bineînțeles, să fie acceptată de Patriarhia Ecumenică și Biserica Moscovei. Deoarece un Sinod Panortodox sau o Întâlnire a Întâistătătorilor Bisericilor Ortodoxe nu poate fi convocată decât dacă este convocată de Patriarhul Ecumenic și decât dacă problema este coaptă pentru o soluție. Și, bineînțeles, dacă nu există în prealabil o convergență de opinii cu privire la o propunere specifică la care să fie de acord Bisericile Locale, în primul rând Patriarhia Ecumenică și Biserica Moscovei, nu există niciun motiv pentru a organiza Sinodul Panortodox.

Aceasta înseamnă că anumiți factori ecleziastici trebuie să elaboreze o propunere care să poată fi acceptată de Patriarhia Ecumenică, Biserica Moscovei și Biserica Ucrainei. Desigur, trebuie să existe și o discuție cu conducerea politică a Ucrainei. Pentru că, dacă judec lucrurile în legătură cu acordarea autocefaliei Bisericii Greciei și acordarea așa-numitelor Noi Teritorii acesteia, a existat o decizie și o acceptare din partea celor trei factori, și anume Patriarhia Ecumenică, Biserica Greciei și Statul Grec.

Dacă nu se face o astfel de muncă pregătitoare serioasă, cu eforturi minuțioase, cu sobrietate, cu discernământ și rugăciune, nu este posibil ca Sinodul Panortodox să se întrunească, pentru că atunci se va întruni pentru a ratifica dezacordul și, bineînțeles, nu va reuși să ajungă la o decizie concretă. Astfel, diviziunea care există între Bisericile Ortodoxe va deveni și mai evidentă.

c) O propunere de editare

Așadar, ce propunere ar putea beneficia de o editare serioasă? Voi încerca să specific o propunere care va avea posibil deficiențe și va trebui îmbunătățită.

În primul rând. Ar trebui să aibă loc o întâlnire, deși în principiu informală, a reprezentanților Patriarhiei Ecumenice și ai Patriarhiei Moscovei pentru a decide asupra continuării dialogului, pentru a încheia

discuția privind modul în care se acordă autocefalia unei Biserici și pentru a stabili un proiect de rezoluție privind problema Ucrainei, conform punctelor care vor fi enumerate mai jos.

În al doilea rând. Decizia Patriarhiei Moscovei de a înceta comuniunea bisericească cu Patriarhul Ecumenic și de a nu-l comemora în Diptice, ba chiar ca o presiune pentru a nu acorda autocefalia Ucrainei și apoi de a-i îndemna pe credincioșii săi să nu participe la Liturghii și slujbe în care este comemorat Patriarhul Ecumenic, nu constituie un act bisericesc serios.

Taina Sfintei Euharistii, care este o Taină a unității, și Taina Spovedaniei nu pot fi folosite pentru a exercita presiuni asupra altor Biserici, mai ales pentru probleme secundare.

Prin extensie, este inacceptabil ca, în cazul liturghiei colective a Ierarhilor tuturor Bisericilor Ortodoxe, Ierarhii să se abțină de la participarea la Divina Liturghie deoarece reprezentanții altor Biserici, cu care se află în excomunicare, participă la aceasta și, în același timp, participă la mesele și cinele oficiale, rugându-se împreună și împărtășind binecuvântarea.

Prin urmare, pentru a începe un efort de rezolvare a acestei probleme, Biserica Moscovei ar trebui să revoce această decizie și, ca semn de bunăvoință, Patriarhul Moscovei ar trebui să înceapă să-l comemoreze pe Patriarhul Ecumenic în Diptice.

În plus, trebuie asigurată posibilitatea dialogului între cele două Biserici, pentru că altfel, atunci când sunt izolate, această problemă nu va fi niciodată rezolvată.

În al treilea rând, dialogul dintre reprezentanții Bisericilor Ortodoxe trebuie să se bazeze pe acordul și ratificarea celor două texte care au fost pregătite pentru a fi supuse Sinodului care a avut loc în Creta în iunie 2016, dar în cele din urmă nu s-a convenit asupra discutării lor la acel Sinod și semnării lor.

Acestea sunt cele două texte referitoare la Autocefalie și Diptice. Sunt două probleme normale, care, dacă nu ar exista punctul de vedere contrar al Bisericii Moscovei cu privire la modul de semnare a Tomului Autocefaliei și ar fi fost supuse Sinodului din Creta pentru o decizie, atunci nu am avea aceste probleme cu Ucraina astăzi.

Prin urmare, discuția dintre reprezentanții Bisericilor Ortodoxe, care a fost întreruptă, despre modul în care va fi semnat Tomul Autocefaliei, trebuie să înceapă, pentru a finaliza discuția pe această temă. În această perspectivă, se va decide cum va fi acordată de acum înainte Autocefalia unei Biserici, așa cum este definită în textul existent privind Autocefalia, fără a ignora privilegiile canonice și tradiționale ale Tronului Ecumenic.

În al patrulea rând. După ce un comitet pregătitor format din reprezentanți ai tuturor Bisericilor va pregăti aceste două texte privind Autocefalia și Dipticele, ar trebui convocat un Sinod al Întâistătătorilor Bisericilor Ortodoxe cu anturajele lor, care le va ratifica.

Acest Sinod Panortodox ar trebui să stabilească faptul că există astăzi paisprezece Biserici, să ratifice valoarea și onoarea patriarhală a unor Patriarhii mai noi, astfel încât să se poată rezolva o situație neterminată, să ratifice decizia Patriarhiei Ecumenice de a acorda Autocefalia Bisericii Ucrainei, astfel încât să existe cincisprezece Biserici, și să abordeze problemele individuale care au apărut.

În al cincilea rând. Ar trebui convenit în prealabil asupra modului în care regimul ecleziastic al Ucrainei va fi rezolvat și aplicat în toate dimensiunile sale. Posibil, acesta ar trebui rezolvat printr-o economie ecleziastică „până la momentul potrivit”.

O soluție este găsirea unei modalități de a subordona toate jurisdicțiile ecleziastice existente în Ucraina acestei Biserici Autocefale.

Este aproape ca și cum ceea ce se întâmplă în Biserica Greciei, unde Ierarhii Bisericii Autocefale a Greciei și Ierarhii Tronului Ecumenic din Grecia, așa-numitele Țări Noi, se întâlnesc și decid împreună, se va aplica în funcție de economie și poate pe termen nelimitat.

Dacă, din diverse motive, acest lucru nu se poate aplica în Ucraina, atunci s-ar putea aplica sistemul predominant în diaspora cu Adunările Episcopale, al căror Regulament a fost votat la Sinodul din Creta din 2016. Adică, există un Regulament gata făcut care poate fi adaptat în mod corespunzător pentru Biserica Autocefală a Ucrainei.

În acest cadru, fie sub forma administrării Bisericii Greciei, fie sub forma funcționării Adunărilor Episcopale, ar putea funcționa un Sinod, care ar fi

format din toate jurisdicțiile ecleziastice, care ar avea un Arhiepiscop. Și, dacă acest lucru nu se poate realiza, atunci s-ar putea aplica regimul existent în Grecia, cu Biserica Autocefală – Țări Noi, Biserica semi-autonomă din Creta și Mitropoliile din Dodecanez.

Mitropoliții diferitelor jurisdicții bisericești vor menționa Biserica la care se referă, adică fie Patriarhul Constantinopolului, fie Patriarhul Moscovei, și vor adăuga și Sinodul lor, și anume: „Mai întâi, pomenește-ți, Doamne, de Arhiepiscopul și Patriarhul nostru (Bartolomeu sau Chiril) și de Sfântul nostru Sinod al celor care au așezat drept cuvântul adevărului”.

Sfântul Sinod Permanent, care va fi format din doisprezece ierarhi și, ca al treisprezecelea membru, îl va avea pe Președintele Sfântului Sinod, va include membri în număr egal din jurisdicțiile ecleziastice existente. Toți ierarhii Bisericii Ortodoxe Autocefale a Ucrainei vor participa la ierarhie. Prima dată când ierarhii acestei Biserici Autocefale se vor întruni, s-ar putea alege sau decide cine va fi Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe din Ucraina.

În al șaselea rând. Cred că atât factorii ecleziastici, cât și cei politici ai Ucrainei ar trebui să acționeze în această direcție. Vorbesc și despre factorii politici, deoarece întotdeauna, chiar și în deciziile Sinoadelor Ecumenice, deciziile au fost stabilite prin lege de către Împărați. Pentru că, dacă un Sinod lua deciziile singur, atunci nu este posibil ca acestea să fie implementate dacă puterea politică nu intervenea pentru a le consacra în legi. Acesta a fost motivul pentru care Sinoadele Ecumenice erau convocate de Împărați, iar deciziile lor din ultima zi erau citite în palat, unde se decidea că sunt valabile prin lege. Un exemplu tipic este al Cincilea Sinod Ecumenic, care se numea Sinodul Domului, tocmai pentru că se ținea în marea sală a Palatului, care avea o cupolă.

Ceea ce am menționat mai devreme este, în opinia mea, o evaluare realistă a situației în principiu și este o propunere „care economisește timp” sau, mai degrabă, un plan de principiu, care poate fi îmbunătățit și mai mult sau respins.

Desigur, orice propunere mai bună ar trebui înaintată și studiată, în special de către Patriarhia Ecumenică, care are o vastă experiență în tratarea problemelor ecleziastice grave pentru a duce la rezolvarea

problemei nu doar în Ucraina, ci, mai ales, în relațiile dintre Bisericile Ortodoxe, care în stadiul actual sunt în cel mai rău stadiu, ceea ce ne amintește puțin de descrierea situației din timpul lui Vasile cel Mare, menționată la începutul acestui text.

Aș fi putut să tac ca să le fac pe plac tuturor, dar din dragoste pentru Biserică și nu din alte motive, am abordat problema și mi-am consemnat gândurile, conform principiului „nu-i dai înțeleptului prilej, și va deveni mai înțelept” (Prov. 9:9).

Cred că fericirea lui Hristos se aplică și în această chestiune: „Fericiți cei împăciuitori, căci aceia vor fi chemați fii ai lui Dumnezeu” (Matei 5:9).

Septembrie 2019.